

موقعیت جغرافیایی روم:

کشوری که به نام روم معروف و شناخته شده است کشور تازه ای بود که در کرانه های تiber بنیاد شد ، تسلط خود را بر نیمه باختری مدیترانه برقرار ساخت و سرانجام دامنه آن را به همه سرزمینها گسترش داد. کشور روم از جنوب به صحرا از شمال به رود راین و دانوب و از خاور به دره دجله و فرات محدود بود. روم تسلط خود را بر سرزمین تمدن های کهن ، یعنی مصر ، سومر ، بابل ، فلسطین ، فینیقیه و یونان برقرار ساخت و در خاور کاری را که اسکندر آغاز کرده بود ادامه داد. بر زندگی و اندیشه اقوام آن ناحیه تاثیر وی*زگیهای یونانی (هلنی)را به جا گذاشت)مآبی

یکی از مراکز مهم تمدنی روم شبه جزیره ایتالیا بود که از موقعیتی مرکزی برخوردار است و از همه سو به سهولت به دریای مدیترانه دسترسی داشت. ایتالیا به خاطر اوضاع جغرافیاییش توانست دنیای مدیترانه را به سوی خود جذب کند. در دوره باستان همه راهها به روم ختم می شد و اکنون نیز راههای فرهنگی نوین به روم به روم باستان باز می گردد. در گذشته ایتالیا صرفاً به ناحیه شبه جزیره ایتالیایی کنونی اطلاق می شد و جزایر اطراف و جلگه پو خارج از این قسمت قرار داشت. به این ترتیب ایتالیا شبه جزیره بلند و باریکی بود که مانند یونان کوهستانی و جلگه های کم وسعت و کوچکی داشت و رشته جبال آپنین با قله هایی کوتاهتر از ۳۰۰۰ متر سراسر آن را فراگرفته بود

دوره های مختلف سنگ، در ایتالیا که مهمترین بخش روم باستان بود ، همانند سایر نقاط سپری گردید. دوره مس در حدود ۲۵۰۰ سال پیش از میلاد آغاز شد و به خصوص در جزایر اطراف گسترش یافت. در ساردنی بناهای متعددی که با نخته سنگهای بزرگ ساخته شده در نیمه اول هزاره ایتالیوت ها که از خویشاوندان یونانها محسوب می شدند و به زبان هند و اروپایی تکلم می کردند و با عناصر شمالی و آلی امتزاج یافته بودند به این سرزمین گام نهادند

(آتروسک ها) (آتوریاها)

در حدود هزاره اول پیش از میلاد ،آتروسک ها که مدتها از منشا و سابقه انها اطلاعی در دست نبود به ایتالیا هجوم آوردند. این اقوام که مورد هجوم یونانها قرار گرفته بودند، از آسیای صغیر و از راه دریا به حدود ایتالیا آمده در زمینهایی که به نام آنها معروف گردید مستقر شدند و سکنه آن ناحیه را یعنی امبری ها را به کوهستان راندند. اتروسک ها از نژاد مدیترانه ای بودند

معماری اتروسکها

معماری اتروسکی شامل انواع مختلفی از جمله مقابر، معابد و... بوده است. یکی از نمونه های بارز این معماری مقبره ای صخره ای است که متعلق به قرن سوم ق.م است. این مقبره در ناحیه ای به نام جروتی واقع است. دیوارها با نقوشی برجسته گچبری شده است. شکل این مقبره که در صخره تراشیده شده بیشتر شبیه به خانه ای است که سقفش دارای الوار و ستونهای چهار گوش بوده است

معابد:

از ساختمان معابد اتوریاپی فقط پی های سنگی آنها برجای مانده است. ظاهراً اتروسک ها با آنکه در فن ساختمان سازی با سنگ به انواع مختلف مهارت کامل داشتند ، به دلایل دینی استعمال سنگ را در معماری معابد خود جایز نمی شمردند و طرح عمومی معابد اتروسکی شباهتی کلی با معابد ساده تر یونانی داشت. ولی این شکل و فرم بیشتر به معماری روم منضم است. ساختمان معابد بر روی یک شالوده یا صفا سنگی استوار می شد عرض معبد بیش از عرض مقصوره مرکزی نبود و فقط با یک پلکان جنوبی به سطح زمین متصل می شد در مقابل پلکان ،رواق ورودی عریض با دو ردیف ستون بندی جانبی هر ردیف مشتمل بر چهار ستون ، قرار داشت و انتهای آن به مقصوره یا تالار اصلی معبد می پیوست. مقصوره معمولاً به سه بخش تقسیم می ژونو،ژویتر و منیروای رومیان بودند،پایه و اساس *شده ، زیرا عقیده به خدایان سه گانه که در واقع پیشگامان اصلی دین آنها را پدید آورد

معابد اتروسکی از نظر شکل و فرم در مقام و مقایسه با معابد یونانی خوش تناسب و زیبا نبودند در این معابد جای برای تزئینات باقی نمی ماند در صورتی که معابد یونانی جایی مانند چهارگوشیهای تزئینی و ... داشتند

بنا به نوشته نویسندگان رومی اتروسکا استاد مسلم فنون مهندسی و طراحی شهری و نقشه برداری بوده اند و در این شکی نیست که رومیان بسیاری چیزها را از اتروسکا آموختند. هر چند به طور مشخص نمی توان اندازه استفاده رومیها از تکنیک معمار اتروسکی را مشخص کرد ، زیرا همانطوریکه اشاره شد به ندرت آثاری از معماری نخستین رومی بر سطح زمین باقی مانده است. به طور قطع معبد رومی بسیاری از عناصر معماری اتروسکی را گرفته و به خود منضم نموده است. به طوریکه باید اذعان نمود که خاستگاه دهلیز سرگشاده (اتروسکی) خانه رومی اتروپایی بوده است. ظاهراً در فن طراحی شهری و نقشه برداری ، اتروسکا بر یونانیها هم تقدم داشته اند. اتروسکا زمانیکه با زمینهای مسطح مواجه شدند ، طرحی را بر اساس نقشه های مهندسی پدید آوردند و شهر های نویناد خود را با شبکه منظمی از معابر متلاقی بر محل تقاطع دو خیابان این دو خیابان به نامهای کاردو (شمالی - جنوبی) و دکومانس(شرقی - غربی) شهر را به . اصلی بر پا ساختند چهار محله یا ناحیه اصلی تقسیم می کرد و در موارد لزوم ممکن بود هر یک از محلات توسعه یا تقسیمات بیشتر یابد

باید اشاره کرد که به احتمالات فراوان ، اتروسکا روشهای پل سازی و احداث دژها و فاضلاب ها و آبروها را به رومیان آموخته باشند. ولی متأسفانه آثار زیادی از ایشان برجای نمانده است. فقط دروازه آگوست در پروجا است که دروازه ای با عظمت و استوار است که در سده دوم ق.م ساخته شده است. دروازه درمیان دو برج مربعی که از سنگ ساخته شده قرار گرفته است و به نوعی یادآور دروازه های بزرگ هیتی ، آشور و بابلی در مشرق زمین است . دروازه آگوست بعد ها در طاق نصرتها با مقیاس کوچکتر و دگرگون شده در نمای ظاهری نمودار گردید و تاثیر معماری اتروسکی بر معماری رومی با توجه به آثار اندکی که باقی مانده قابل توجه و اهمیت است

: رومیها

قدرت روم که پس از اتروسکا بر ایتالیا حاکم گردید ، اقوام و گروههای ستیز جو را مطیع حکومت واحد گردانید ، و سرانجام ملتهای اروپای غربی ، مدیترانه ، خاور نزدیک در زیر یک پرچم ، و آنهم امپراتوری روم گرد آورد و مردمانی با نژادها و زبانها و فرهنگها و سنتهای مختلف در این امپراتوری زندگی کردند که برتونها ، گلا ، اسپانیاییها ، آلمانیها ، افریقایي ها ، مصریها ، یونانیها ، سوری ها و عربها نمونه هایی از آنها بودند. نبوغ رومیان در پرتوافکنی کرده است ... عرصه کشورداری ، حقوق و

رومی ها که منشا و سابقه حقیقی شهر باستانی رم را از یاد برده بودند به افسانه هایی در این باره پرداختند. بر اساس یک روایت شهر رو در ۷۵۳ ق .م بوسیله پادشاه رمولوس بنیانگذاری شد و نام خود را نیز از او گرفت . به روایت دیگر در ۵۷۵ ق.م اتروپاییها بر هفت تپه روم چیره شدند و ایشان بودند که شهر رم را چون مرکز دولتی سازمان یافته به وجود آوردند. این شهر در ساحل چپ رود تیر و بیست کیلومتری دریا در منطقه ای که از تپه های متعدد پوشیده شده و معبر مناسبی میان اتروپی و لاسیوم بود ، قرار داشت. هر چند که چگونگی شکل گیری و تکامل هنر و تمدن و حکومت در روم باستان ، هنوز به طور کامل مشخص نیست ، اما تاریخ مضبوط روم باستانی را در سه دوره پادشاهی ، جمهوری و امپراتوری تقسیم و هنر و معماری آنرا بر اساس همین تقسیم و هنر و معماری آنرا بر اساس همین تقسیم بندی مطالعه می کنیم

قلعه سنت انجلو

كلوسئوم رم

پل Ponte Fabricio

دوره پادشاهی (از سال ۷۵۳ ق. م تا حدود سال ۵۱۰ ق. م) که کمابیش جنبه افسانه ای داشت و فرمانروایی آن با پادشاهی مستبد در راس قدرت برپا بود. دوره جمهوری از سال ۵۱۰ ق. م. تداوم یافت که در آن دو نفر کنسول که برای مدت یک سال و از طرف مردم انتخاب می شدند ، جای شاه انجام وظیفه می کردند. در آن دوره نظام کشور ، دارای مجلس سنا و هیئت قضاوت بود. ملت به دو طبقه اشرافیان یا خاصان و طبقه عوام یا زیر دستان تقسیم می شد. امپراتوری روم در دوره سوم از ۲۷ ق.م با انتصاب آگوستوس به امپراتوری توسط مجلس سنا آغاز گردید و در سال ۳۹۵ میلادی با مرگ تئودولیوس و تجزیه امپراتوری ، به روم شرقی (بیزانس) و روم غربی رو به زوال گذارد. در سه قرن پیش و پس از میلاد ، دولت جمهوری و سپس امپراتوری روم به قدرت نظامی کم نظیری دست یافت ، و با پیروزی پی در پی به کشورگشایی ادامه داد، و بردهایی هم با اشکانیان در ایران داشتند.

در دوره امپراتوری که دوران غرور و افتخار است در نخستین سده های پس از میلاد مسیح کشور روم در ایجاد سازمانهای دیوانی و اجتماعی و لشکری ، و نیز در معماری شکوهمند و شهر سازی و احداث بناهای عمومی و میدانهای اجتماع و داد و ستد و جایگاه های ورزشهای قهرمانی و راه و آبروها و حمامهای پرتجمل و آمفی تئاتر ها و طاق نصرتها و ستونهای یادبود تاریخی و کاخ و مقابر اشرافی و مانند آن به مرتبه ای رسید که کم نظیر بوده است.

: معماری رومی

همانطوریکه مردمان تحت حاکمیت رومیان متفاوت بودند ، معماری رومی نیز به غایت متنوع بود. هنر و معماری رومی اختلاط و التقاطی است از هنر اتروسکی ، یونانی ، آسیای غربی ، مصری و بومی. هنر رومی هر چند که بسیار کند و دیر خود را به عرصه ظهور رسانید ، ولیکن ماندگاری ویژه ای یافت. این هنر و معماری ابتدا تحت تاثیر هنر و معماری اتروسکی و پس از آن نیز متأثر از هنر یونانی شد. اما مشخصه های خاص خود را به دست آورد و در حقیقت تمدن و هنر غربی در یونان متولد و بوسیله رومیها تقویت و گسترش یافت و هلنیسم یونان چنان در

تمدن و فرهنگ آن روز دنیا ریشه گرفته بود که دوری از آن مفهوم بیگانگی با تمدن را می داد با آنکه یونان مغلوب روم بود ولی هنر هلنی امپراتوری روم را فتح کرد. کلیه آثار بر ارزش به ویژه تندیسهای یونانی به قصرهای امپراتوران و سرداران حمل و زینت بخش این مکانها گردید. تندیسهای یونانی که توسط هنرمندان رومی ساخته شده در بسیاری از موزه های دنیا موجودند و نشانگر اوج هنر تندیس سازی عصر جمهوری است. به اعتقاد بسیاری هنر رومی از هنر یونانی متولد گردید. هنر رومی به واقع انتشار دهنده و نگهدارنده میراث هنر یونانیان بوده است. ولی به این نکته هم باید اشاره نمود که رومیها به خواسته های هنری خویش دست یافتند و هنر رومی شکوه و جلال خاص خود را یافت. پس از آن هنر رومی الگوی هنرمندان دوره رنسانس گردید. و علاوه بر این هنر روم بر دوران صدر مسیحیت و تا سده های میانه تاثیر شگرفی بر فرمها و طرحهای معماری داشت. قرنهای کلیساهای دوران مسیحی از پلان باسیلیکای رومی استفاده کردند و محراب آنها متأثر از المان نیم دایره ای بود که رومیها در انتهای دو بازوی عرضی باسیلیکا تعبیه کرده بودند

معماری روم در دوره جمهوری : این دوره از زمان پیروزی رومیها بر اقوام مختلف ایتالیا و اتروسکها در سده پنجم پیش از میلاد آغاز و تا قتل ژولیوس سزار در سال ۴۴ ق.م ادامه یافت و جنگ روم به خاطر تسخیر ایتالیا بیش از دوپست سال به طول انجامید و در آغاز سده سوم ق.م رومیها توانستند بر تمامی شبه جزیره آبنین مسلط گردند. این دوره اختصاص به کشور گشایی و استقرار و تحکیم امپراطوری روم داشت

کشور واتیکان

واتیکان

کلوسئوم رم

رومیها در نبرد با کارتاژها پیروز شدند و بر مدیترانه غربی مسلط گردیدند و متصرفات خود را در شرق با تسخیر یونان، مصر و سوریه ادامه دادند و وراثت بزرگترین تمدنهای آن زمان را از سرزمینهای متصرفه گرفتند. در بعضی از بازارهای برده فروشی روم روزانه ۱۰ هزار اسیر به فروش می رفت و این پشتوانه مهمی در اقتصاد روم گردید، اضافه بر این از وجود بردگان در فعالیتهای ساختمانی استفاده می کردند و حتی برای سرگرمی از آنها به عنوان گلا دیاتور در نبرد با حیوانات در تئاترها لذت می بردند.

همانطوریکه اشاره گردید دوره جمهوری اختصاص به کشورگشایی و تحکیم امپراطوری در قلمرو گسترده خود داشت و این مسئله موجب گردید که هنر رومی هنوز در سیطره هنر هلنیسم باشد. این دوره را می توان دوره استقلال هنر رومی از هنر ایده آل جو و آرمان گرای یونانی در جریان نفوذ قابل توجه هنر یونانی قلمداد نمود. کپی سازی از تندیسهای یونانی و علاقه خاص رومیها به شبیه سازی چهره رهنمون نموده و این آغاز رئالیستی رومیها علاقه فراوانی به نگهداشتن تصاویر (تندیس مومیایی، کاملاً متضاد با هنر کمال گرای یونانی است صورت) اجداد خود در خانه داشتند و به ویژه علاقه مند بودند که این مجسمه ها بیشتر شباهت به صاحبانشان داشته باشند در این زمینه هنرمندان رومی کوشیدند که چهره مورد نظر را واقعی تر بازسازی کنند، به این سبب زشتی یا زیبایی صاحب چهره برای آنها چندان اهمیتی نداشت و این درست برخلاف ایده های زیبایی پرستانه و کمال مطلوب یونان بود و از همین جا هنر رومی از هنر یونانی متمایز می گردد.

معماری، معماری این دوره بیشتر متوجه شهر سازی متوجه شهر سازی و برنامه ریزی شهری بود پرستشگاهها چندان مورد توجه نبود و معبدی که ساخته می شد، در پلان و عناصر تشکیل دهنده متأثر از معماری یونانی و اتروسکی بود. معبد موضوع خاصی برای معماران رومی نبود، بلکه موضوع خاصی برای معماران رومی نبود، بلکه موضوع اصلی کارهای ایشان در ساختن ساختمانها و ابنیه بزرگ و عمومی خلاصه می شد.

از بناهایی که در این دوره ساخته شدند، می توان به معبدی همانند فور تاناویریلیس که در اواخر سده دوم ق. م در شهر رم ساخته شده اشاره نمود که یک نمونه از این نوع معماری است. اجزای ساختمانی این بنا ترکیبی از عناصر هنر معماری اتروسکی و یونانی است اما در عین حال یک معبد رومی است یعنی خصوصیات معماری رومی در آن برجسته است.

معبد به شیوه اتروسکی بر روی سکویی نسبتاً بلند بنا گردیده و از طرفی در نگاه نخست کل بنا یک معبد به سبک ایونیک جلوه می کند. اما نکته حائز اهمیت این است که مقصود اصلی معبد در اندازه کل معبد است، در صورتیکه در معابد یونانی در پیرامون مقصود یک ردیف ستون قرار داده شده است، در حالیکه در معماری رومی معبد دور ستونی به نظر می رسد، اما دور ستونی نیست، بلکه ستونها در دیواره مقصود تعبیه شده اند، و مقصود نیز برخلاف مقصودهای معابد اتروسکی به سه بخش تقسیم نشده است بلکه شامل فضایی واحد است. رومیها بر خلاف یونانی ها نیاز بیشتر به فضای داخل معبد داشتند. ساختن معبد بر سکوو تأکید بر مسیر محور ورودی بوسیله پله هایی که به رواق مقابل منتهی می گردند، از خواسته های معماری رومی بود، زیرا این روش پیکره وار بودن معبد را کاهش می دهد و این برخلاف نقطه نظرهای یونانیان بوده است. این معبد بنایی بود که بعد ها نیز نمونه های بسیاری همانند آن در سراسر امپراطوری ساخته شده است.

معبد سیبول:

م در شهر تیولی ساخته شده است. در معبد مذکور خصوصیات معماری رومی، این معبد در سده نخست ق. م مشخص تر می گردد، در اینجا ستونهای کورتنی بر خلاف ستونهای یونانی که از چند قطعه سنگهای استوانه ای تشکیل می یابند یکپارچه هستند و دیوار مقصود اصلی که یونانیها آنرا با سنگ می ساختند در این معبد از بتن ساخته شده و در تزئین کتیبه آن بر خلاف کتیبه های معابد یونانی که با پیکره ها تزئین می شدند از حلقه های گل که مورد علاقه رومیها بوده استفاده شده است، به طور کلی معماری دوره جمهوری سازماندهی شهرها و ساختن بناهای عظیم یادمانی است که از آن نمونه ها می توان به مجموعه پرستشگاه های سانتوریا اشاره نمود. در این بنا ها عناصر معماری یونانی با ایده های رومی تلفیق شده است.

باید خاطر نشان کرد که یکی از موفقیت های عمده در معماری روم دستیابی به ملاتی جدید بود، که آنرا می توان بتن نامید. این ماده ترکیب آهک، آب و خاک آتشفشانی که در آن منطقه وجود داشته ساخته می شده است و خاصیت چسبندگی بالایی داشته و رومیها از آن در بناها استفاده شایانی برده اند. این ملات به رومیها این امکان را می داد تا بتوانند دهانه های بزرگ و فضاهای وسیع را بدون استفاده از ستون و تیر ببوشانند و برای نخستین بار مسئله فضاهای داخلی از طرف رومیها بود که مورد تأکید قرار گرفت. معبد های رومی دارای فضاهای وسیع تری نسبت به معابد یونانی و مصری بودند، در معماری مصر و یونان بازی با احجام مطلوبست، بویژه در معماری مصری که معماری جرمی است. مصریها با استفاده از جرم و حجمهای غول آسا که در اهرام و به ویژه معابد سردار مشهود است، معماری خویش را بیان داشته اند. معماری یونانی با اینکه جلوه ای انسانی و معقول و منطقی دارد ولی در آن همواره تلاش در بیان زیبایی و مطرح کردن ساختمان به عنوان یک حجم بوده است و به خاطر استفاده از سیستم تیر افقی و ستونهای عمودی و محدودیت این روش در پوشش دهانه ها موفق به فضا سازی و حل فضاهای داخلی نگردیدند، اما معماران رومی با استفاده از فن برتر و بهره گیری از

خاصیت بتن موفق به حل و ارائه فضاهای داخلی گردیده و فضاهایی با عملکرد های مختلف پدید آوردند . لذا معماری رومی ، معماری فضا سازی است .

پله*هایی به سبک اسپانیایی

(معبد فورتونا پریمجینا) پالسترنیا

این بنا در پالسترنیا بر تپه های دامنه رشته جبال آپنین در شرق رم واقع شده و در سال ۸۰ ق.م ساخته شده است.

آنچه که معبد مذکور را به صورت چشمگیر و با ابهت جلوه گر می سازد ، تنها بزرگی حجم آن نیست ، بلکه انطباق کامل و شایسته آن با اوضاع طبیعی مجاور است، پشته ای بلند با موفقیت جالبی همانند آکروپولیس آتن.

فرمهای ساختمانی معبد از درون سنگ و خاک بیرون رسته است، این گونه قالب زنی بر فضاهای گسترده هرگز در دنیای کلاسیک امکان پذیر و یا حتی مورد پسند نبود و ساختمانهایی با این حجم فقط در معماری مصر باستان می توان یافت

در دوره جمهوری فورومیایی در شهرهای رومی ساخته شده که مجموعه میدانی با فضای بازی که اطراف آن ستون گرفته و محل اجتماع عمومی و دادوستد بود. این فضاها محل مهمترین مراکز شهری مثل معابد ، دادگستری ، بازارها و غیره بوده است که می توان به دو نمونه فوروم شهرهای رم و پومیئی اشاره کرد، که فوروم پومیئی در سال ۷۹ میلادی در زیر لایه ای از گدازه های آتشفشانی کوه وزیوس قرار گرفت

پومیئی شهری بود با بیست هزار جمعیت که در آن روزگار شاید اهمیت چندانی هم نداشت ، در حالی که زیر گدازه های آتشفشانی رفت و در کام مرگ افتاد که جنب و جوش عادی مردم جریان داشت. این شهر تا ۱۶۰۰ سال بعد همچنان در زیر خاکستر های آتشفشانی بود. نقشه این شهر از نوع نقشه های کمال مطلوب قلعه

هاي نظامي نيست ، بلکه از نوع نقشه هاي نا منظم يك شهر رشد يافته است و بارها مورد تجديد نظر و اصلاح قرار گرفته بود. پوميئي داراي گرمايه ها و کهن ترين آمفي تئاترها بود. فوروم اين شهر يکي از فورومهاي حائزاهميت دوران جمهوري روم است که در آن طاق تيريوستوس ، پرستشگاه ، بازار ، تالار انتخابات ، کوريا (شوراي شهر) معبد آپولون ، باليسیکا و معبد ژوپیتر به خوبي مشهود است. شايد پس از فوروم شهر روم مهمترين فوروم دوره جمهوري است و از نظر نقشه تفاوتهايي با فوروم شهر رم دارد

در واقع فوروم مرکز فعاليتهاي ديني، بازرگاني و اداري بوده و قلب تپنده شهر به شمار مي رفته است

معماري روم در دوره امپراتوري

دوره جمهوري با قتل ژوليوس سزار به دست سناتورهاي به پايان رسيد ، و پس از او اوکتاويانوس با شکست سردار معروف روم مارك آنتوني و متحدش کلئوپاترا به آشوبهاي داخلي که در حدود يك قرن طول کشيد خاتمه داد، به عنوان نخستين امپراتور روم با لقب اگستوس فرمانرواي قلمرو عظيم روم گرديد. دوره ۱۵۰ ساله امپراتوري توام با صلح و آرامش بود ، و همين امر موجب گرديد که روم به اوج اعتلاي خود برسد. در اين دوره طرحهاي بزرگ و بلند پروازانه بيش از هر دوره ديگري رايج گرديد. روميها با استفاده از دوران صلح و ثبات اجتماعي توانستند مناطق تحت سيطره و قلمرو خود را بيش از هر زمان تحت تاثير قرار دهند و برنامه ريزي و شهر سازي بسيار موفق تري نسبت به گذشته در شهرهاي روم پديد آورند. شهر ها گسترش و رشد يافتند و همين امر موجب گرديد خانه هاي ويلايي در اطراف شهر ها ساخته شوند و در عوض در شهر ها ساختن بناهاي چند طبقه بصورت بلوکهاي آپارتماني متداول گرديد که اکثر جمعيت شهر رم در اين آپارتمانها زندگي مي کردند. خانه هايي که در شهر هاي رومي ساخته شد عبارت بودند از

1- دوموس :

يا سراي رومي خانه اي اعياني براي سکونت يك خانواده که بر اساس سنت ايتاليا ساخته مي شد. علامت مشخصه آن دهليز سرگشاده يا نوعي حوضخانه است که داخل و ورودي مستطيل شکلي در مرکز بنا بدون سقف بود و در اطراف آن اتاقهاي ديگر خانه قرار داشت که اين خانه روستايي آتروپايي ها بود که روميها آنرا شهري ساز کردند

2- دستگاه عمارت :

اين نوع که محقر تر و بي تجمل تر از سراي رومي است ، ساختمان عمومي براي اقامت مردم بوده که مسلماً از همان آغاز پيدايش نياز مسكوني عمومي پيشقدم واقعي آپارتمان هاي امروزي است. اين ساختمانها در اطراف حياطي مرکزي به صورت چند طبقه که داراي مغازه و ميخانه هايي رو به خيابان بوده احداث مي گرديده و در چنين خانه هايي اجازه نشيني مرسوم بوده است

سفر با بالن بر فراز رم

منظره*ای از رم هنگام شب

ویلا-3

نوعی از خانه بوده که افراد متشخص در آنها زندگی می کردند . همانطوریکه قبلا اشاره شد ساختن بناهایی

عظیم نمایانگر روحیه رومی بود و در تمام بناهای تحت قلمرو امپراتوری دارای چنین مشخصه ای بودند.

در این دوره با استفاده از ثبات سیاسی و اجتماعی و همچنین استفاده از نیرو و ثروت و تجربه غنی ملل تابعه امپراتوری بناهای عمومی و بزرگی ساخته شدند که در نوع خود کم نظیرند و از جمله آنها می توان به آمفی تئاترها اشاره نمود، که در حقیقت شکل تکامل یافته تر نیم دایره یونانی است.

کولوسئوم (آمفی تئاتر فلاویوس): این ساختمان از نظر شیوه های معماری ویژگیهای ساختمانهای رومی را دارد و یکی از باشکوه ترین و بزرگترین آمفی تئاتر های رومی است که هنوز هم در میان شهر رم پابرجاست. این ساختمان در سال ۸۰ میلادی ساخته شده است. نمایش خانه بنای سرگشاده ای که برای انواع ورزشها و مسابقات بوده است. در این مجموعه بزرگ امپراتوری رم شاهد فجیع ترین جنایات به شکل نمایش کشتار بردگان و مسیحیان بوده است. نبردهای خونین گلاادیاتورها بر سر مرگ و زندگی یکی از سرگرمی های روزمره امپراتوران و اشراف رومی بوده است. این نمایش خانه گنجایش بیش از ۵۰ هزار نفر را داشته است.

این بنای بزرگ دارای پلانی بیضی شکل است که قطر بزرگ آن ۱۹۰ متر و قطر کوچک ۱۶۵ متر و ارتفاع ۴۸ متر است. در بنا هم تاق گهواره ای عادی و هم تاقی مختلط به نام متقاطع که از تداخل دو تاق گهواره ای با زاویه قائمه تشکیل می یابد به کار رفته است. در میان عناصر عمودی و افقی یعنی چوب بستنی از ستونهای دیوار که ردیفهای بیشمار از قوسها (درگاههای قوس دار) را در میان گرفته اند، تعادل دلپذیری سوار شده اند (دوریک، ایونیک و کورنتی). توجه و دقت به ستونها تقلیل تدریجی تناسب ستونها به زحمت قابل تشخیص است، زیرا نمای آن از سه نوع ستون یاد شده در اقتباسی که رومیان از آنها به عمل آورده اند، تقریباً شبیه یکدیگرند سنگ ساخته شده و بلوکهای سنگ تراشیده را بدون استفاده از ملاط برهم قرار داده و برای اتصال سنگها از بستهای فلزی استفاده کرده اند. قوسها، تاقهای آن و نیز استعمال ساروج مخلوط با خرده سنگ به رومیان اجازه داد که فضاهایی بزرگ پدید آورند.

در زیر میدان فضاهایی جهت نگهداری قفسهای حیوانات درنده و گلاادیاتورها وجود داشته و شبکه راهرو های پیچیده ای نیز به شکل شعاعی و با تاقهای قوسی بتونی در زیر تریبونها واقع بوده است که در حقیقت استراکچر این تریبونها بوده است.

معبد پانتئون:

یکی از ساختمانهای بزرگ شناخته شده در تاریخ معماری، معبد پانتئون است که در سال ۱۱۸ م. و در زمان امپراطور آدریانوس ساخته شد.

این بنا با پلان دایره ای و بدنه ای استوانه ای شکل نمونه ای بارز از تحول معماری رومی در استفاده از گنبد و قوس است. گنبدی به شکل نیمکره بر روی بدنه استوانه ای شکل قرار گرفته است که ارتفاع آن ۴۳ متر و ضخامت گنبد ۶ متر در قسمت پایین و در راس این ضخامت به ۱/۴۰ متر می رسد. در راس گنبد منفذی تعبیه دیوارها ضخیم هستند و برای سبک کردن حجم گردیده که ۹ متر قطر دارد و از طریق نور به داخل معبد می رسد آنها، در بدنه دیوارها پستوهایی به فرم نیم دایره و مستطیل شکل یک در میان ایجاد شده است. ضخامت این دیوار در پی ۷ متر است که در حدود ۴/۵۰ متر هم از زمین پی دارد.

در بخش جلوی این معبد یک رواق مستطیل به شکل رواقهای معابد یونانی قرار دارد که با سبک هشت تایی و با ستونهای عظیم بسیار بلند کورنتی به بدنه استوانه ای معبد متصل است. ظاهراً بخش پشت معبد نخست به ساختمان یک باسیلیکا ارتباط داشته است. که در قسمت جلوی رواق هم یک حیاط ستون بندی شده قرار داشته است.

پس از ورود به داخل معبد با یک فضای بزرگ روبرو می شویم که یکپارچگی و انسجام این فضا بیننده را محصور می کند. در معماری مصر و بین النهرین هر آنچه که می بینیم دیوار است که جرم فضا را اشغال کرده اند و به عبارتی فضاها به عنوان عناصر کم ارزش در رده دوم هستند. در حالیکه در پانتئون دیوارهای ضخیم مانعی در پیوستگی فضای درونی معبد به وجود نیاورده است و این نشانه خلاقیت هنری رومیان در ایجاد فضاهای وسیع با استفاده از تکنیک گنبد و قوس در ساختمانها بوده است.

این تاق نصرت در میان تمام تاق*نصرت*های روم باستان از همه بزرگ*تر است. در **تاق نصرت کنستانتین** بنا شد Ponte milvio سال ۳۱۵ میلادی به یادبود پیروزی در نبرد

(شهر باستانی رم) Foro romano بازمانده معبد «ساتورن» در کنار جاده*ی مقدس

هنر مدرن در میان بقایای شهر باستانی رم